

Šiame numeryje:

- PASAULIO ANALITINIŲ CENTRŲ NAUJIENOS (SAUSIO MĖNUO);
- LIETUVA IR KINIJA: RESC KINIJOS TYRIMŲ PROGRAMOS DARBAI 2020 MĖTAIS;
- KARO ŽAIDIMAI: NAUJI SCENARIJAI BALTIJOS ŠALIMS.

”

„Vėlavome suteikdami leidimus vakcinoms. Buvome per daug optimistiški dėl masinės jų gamybos. Ir galbūt mes taip pat laikėme savaime suprantamu dalyku, kad užsakytos dozės iš tikrųjų atvyks laiku. Turime savęs paklausti, kodėl tai įvyko ir ko galime iš to pasimokyti,“ – *kalbėdama Europos Parlamente teigė Europos Komisijos pirmininkė Ursula von der Leyen.*

PASAULIO ANALITINIŲ CENTRŲ NAUJIENOS (SAUSIO MĖNUO)

- Buvęs JAV viceprezidentas Mike Pence tampa įtakingo konservatyvaus Heritage Foundation analitinio centro vizituojančiu bendradarbiu. Pasak pranešimo, jis patars organizacijos ekspertams, taip pat reguliariai rengs publikacijas centro leidiniui „Daily Signal“. ([Politico.com](#))
- Vienas didžiausių JAV analitinių centrų – Atlantic Council, dalyvaujant Prancūzijos prezidentui Emmanueliui Macronui, atidarė Europos centrą, kuris sieks skatinti lyderystę, strategijų ir analitikos kūrimą, užtikrinant tvirtus, ambicingus ir į ateitį nukreiptus transatlantinius santykius. ([Daugiau apie programą](#))
- JAV Hudsono institutas paskelbė, kad prie jo komandos kaip bendradarbis prisijungia buvęs JAV valstybės sekretorius Michaelas Pompeo. Praeityje prie šio instituto prisijungė ir buvęs Donaldo Trumpo patarėjas nacionalinio saugumo klausimais Herbertas Raymondas McMasteris. ([Hudson Institute](#))

LIETUVA IR KINIJA: RESC KINIJOS TYRIMŲ PROGRAMOS DARBAI 2020 METAIS

Trumpai:

- Vasario 6 d. Rytų Europos studijų centras organizavo diskusiją Kinijos ir Rusijos santykių tema. Joje dalyvavo Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas dr. Laurynas Kasčiūnas bei RESC Kinijos tyrimų programos asocijuoti ekspertai dr. Konstantinas Andrijauskas ir Raigirdas Boruta. Diskusiją moderavo centro vadovas Linas Kojala.
- Tarp Kinijos ir Rusijos vyksta bendradarbiavimas ekonomikos, technologijų, karybos ir diplomatijos srityse, tačiau auganti Kinijos galia lemia įtampą tarp valstybių. Abi šalys šnipinėja viena kitą, ekonomikos susitarimai taip ir lieka neįgyvendinti, o abiejų šalių kultūros ir visuomenės yra gan skirtingos.
- Augantis bendradarbiavimas tarp Kinijos Liaudies Respublikos ir Rusijos bei stiprėjanti Kinijos įtaka Europoje ir kituose regionuose verčia Europos valstybes, tarp jų ir Lietuvą, permąstyti

savo užsienio ir vidaus politikos principus.

- 2019 m. Valstybės saugumo departamento ir Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos paskelbtas grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas pirmą kartą išskyrė Kinijos šnipinėjimo veiklą kaip vieną pagrindinių grėsmių Lietuvos saugumui. Prisiminus kontraversiškai vertinamą Kinijos vidaus ir užsienio politikos kontekstą, tokia Lietuvos žvalgybos išvada verčia susimąstyti ne tik apie tai, kuo grįsta Kinijos įtaka Lietuvoje, bet ir apie šios šalies planus siekiant ją plėtoti ateityje. Vis dėlto pagrindine grėsme Lietuvos saugumui ir toliau išlieka Rusijos skleidžiama dezinformacija ir kibernetinės atakos. Stebint šias tendencijas, natūraliai išskyla vienas svarbus klausimas – kaip Rytų Europos saugumą ir stabilumą lemia Kinijos ir Rusijos tarpusavio santykiai?

Šiai temai aptarti ir Rytų Europos studijų centro Kinijos tyrimų programos asocijuotų ekspertų publikacijoms pristatyti buvo surengta speciali diskusija. Remdamiesi savo [tyrimu](#) apie augančią Kinijos įtaką regione išvadamis ir tarptautinės politikos tendencijomis, diskusijos dalyviai įvertino Kinijos santykius su Rusija ir jų poveikį visai Europai.

Auganti tyrimų ir straipsnių apie Lietuvos ir Kinijos santykius gausa rodo aiškų gilesnių diskusijų šia tema poreikį tiek sprendimų priėmėjams, tiek plačiosios visuomenės lygmeniu. Kinijos Liaudies Respublikos įtaka, siekiant įsiskverbti į kitų regionų politiką, yra daugiamatė ir labiausiai pastebima ekonomikos, kibernetikos, technologijų bei infrastruktūrinių projektų srityse.

Verta paminėti, jog stebėti Kinijos fenomeno augimą būtina ne tik regioniniu mastu, bet ir globaliai – ši valstybė savo poziciją tarptautinėje arenoje, be kita ko, stiprina investuodama į infrastruktūrinius projektus besivystančiose šalyse ar geopolitiškai

Vakarams svarbiuose regionuose. Kinijos ir Suomijos inicijuotas kabelių tiesimo per Arkties vandenyną [projektas](#) yra puikus to pavyzdys. Pasak diskusijos dalyvių, jis tam tikra prasme iliustruoja įtemptą politinę atmosferą tarp Rusijos ir Kinijos.

Lietuvos atsparumas Kinijos minkštajai gali ai vertinamas gerai; pašnekovai pabrėžė, kad Kinijos investicinių ir infrastruktūrinių projektų Europoje, tokių, kaip investicijos į didelius sporto klubus, negalima atsieti nuo minkštosios galios plėtos. Tad dvišaliuose santykiuose Lietuva turėtų laikytis vertybinės pozicijos Kinijos atžvilgiu. Lietuvos pasirinkimą į „17 + 1“ bendradarbiavimo tarp Rytų ir Vidurio Europos valstybių bei Kinijos susitikimą nesiųsti aukščiausio rango diplomatų diskusijos dalyviai įvertino pozityviai.

Kalbėdami apie ekonominius santykius tarp Rusijos ir Kinijos, pašnekovai pabrėžė, jog jie yra nevienalyčiai ir kiek įtempti. Tarp šių šalių vyksta bendradarbiavimas, tačiau panašu, kad jis yra grįstas išskaičiavimu, o ne vertybiniais principais. Taip pat, nors

valstybinė žiniasklaida Kinijoje ir Rusijoje šalių tarpusavio santykius apibūdina kaip labai sėkmingus, realybėje tarpvalstybiai memorandumai dažnai nevirsta realiais ekonominės integracijos projektais. Išimtimi galime laikyti anksčiau minėtą Arkties kabelių projektą, tačiau dauguma analitikų teigia, jog Kinijai šis projektas teikia daugiau naudos nei Rusijai ir, kaip minėjo Raigirdas Boruta, Rusiją gali paversti „Kinijos resursų kasykla“.

Ryškiausiai Kinijos bandymus stiprinti savo politinę įtaką Lietuvoje ir Europoje galime matyti kibernetikos ir technologijų srityje. Diskusijos dalyviai aptarė neigiamus ekonominės ir politinės globalizacijos padarinius, kurie leido didelėms Kinijos įmonėms įsitvirtinti pasaulio rinkoje, tačiau nesukuria galimybių tarptautinėms organizacijoms sustabdyti vidinių Kinijos valdžios sprendimų, kurie šias įmones vis labiau artina prie Kinijos komunistų partijos (KKP) programos.

Vis dėlto galime pasidžiaugti, kad Lietuva siekia didesnės nepriklausomybės nuo

Kinijos technologijų sektoriaus – dar praėjusiais metais Lietuva su JAV pasirašė 5G saugumo supratimo memorandumą, o šiuo metu Seime šiam tikslui pasiekti rengiamas naujas įstatymų paketas. Kibernetikos ir karybos srityse Rusijos ir Kinijos tarpusavio santykiai yra glaudūs, vyksta tam tikras darbų pasidalijimas. Tiesa, valstybės viena kitos atžvilgiu vykdo šnipinėjimo programas. Diskusijos dalyviai taip pat pabrėžė, jog politikams ir analitikams būtina atidžiai sekti Kinijos veiksmus technologijų srityje, nes Kinijos monopolis 5G srityje kitų šalių saugumui ateityje galėtų kelti rimtus iššūkius.

Kinijos ir Rusijos pozicijos dėl Rytų Europos politinių ir informacinių laukų yra panašios. Tai aiškiai matoma apžvelgiant įvykius Baltarusijoje po suklastotų prezidento rinkimų 2020 m. rugpjūtį. Abi valstybės pasveikino Aliaksandrą Lukašenką su pergale rinkimuose, tačiau palaikymas oficialiai Baltarusijos valdžiai yra neryškus, ypač iš Kinijos. Oficiali žiniasklaida tiek Rusijoje, tiek Kinijoje propaguoja prokremlišką naratyvą apie protestuotojus ir jų tikslus, tačiau Kinija elgiasi kur kas atsargiau, nes stengiasi išlikti neutrali. Abi šalys siekia didinti savo įtaką Baltarusijoje, bet kartu stengiasi išlaikyti geopolitinį status quo.

Politiniai ir kultūriniai nesutarimai tarp Kinijos ir Rusijos išryškėja Vladivostoko miesto klausimu. Praėjusiais metais Rusijos valdžia pasveikino miestą su 160-osiomis įkūrimo metinėmis, nepamindama kiniškosios Vladivostoko istorijos. Prieš išaugant Rusijos galiai XIX a., šis miestas ilgą laiką buvo Kinijos dalimi, tad nenuostabu, jog toks Rusijos veiksmas supykė Pekiną. Manoma, jog Kinijos karinei, ekonominei ir technologinei galiai augant ir pranašumui prieš Rusiją didėjant, bendradarbiavimas tarp šių šalių ateityje gali būti sudėtingas. Situaciją apsunkina ir kultūrinė bei ideologinė dimensijos – reikia pripažinti, jog kultūriškai Rusijos visuomenė kur kas artimesnė Europai nei Kinijai, o Rusijai pagiežą kelti gali ir tai, jog jau dabar Kinijos Liaudies Respublika yra ilgiausiai egzistuojanti komunistinė valstybė pasaulyje.

KARO ŽAIDIMAI: NAUJI SCENARIJAI BALTIJOS ŠALIMS

Rusijos kariniai veiksmai Rytų Ukrainoje, Krymo okupacija, agresija prieš kitas kaimyninės valstybės gali būti interpretuojama ne kaip pavienės ir oportunistinės avantiūros, bet kaip šalies ilgalaikės strategijos dalis. Tai galima suvokti kaip Kremliaus bandymą atkurti įtaką ir kontrolę vadinamosiose „artimojo užsienio“ šalyse, kuriose Maskva prarado savo įtaką po SSRS griūties. Per pastaruosius keletą metų Rusija ne kartą panaudojo jėgą prieš kaimynines valstybes, siekdama atgauti arba išlaikyti „artimojo užsienio“ kontrolę. Taigi natūraliai kyla klausimas: kaip NATO reaguotų į Rusijos bandymą užgrobti Alijanso valstybę?

Politikos analitikas, buvęs JAV karinių pajėgų karininkas Richardas D. Hookeris jaunesnysis savo darbuose pateikia hipotetinio Rusijos karinio konflikto su Lietuva ir kaimyninėmis Baltijos šalimis (angl. wargaming) prielaidas, eigą bei išsamią *analizę apie silpnąsias NATO politikos, gynybos bei bendradarbiavimo grandis.*

Galima išskirti du pagrindinius dėmenis, kuriuos autorius apibrėžia kaip NATO Rytų flango silpnybės:

- **Diplomatinis dėmuo.** R. Hookeris pabrėžia, jog politinės valios trūkumas bei NATO (ypač pietinių) valstybių apatija Alijanso atžvilgiu yra vieną pažeidžiamiausių NATO vietų. Autoriaus požiūriu, aljanso politinė vidaus fragmentacija turi tris neigiamus padarinius:

a) Bendros ir užtikrintos politikos Rusijos atžvilgiu trūkumas. Valstybės, kuriuos geografiškai yra atokiau nuo Rusijos, vis dažniau bando atskirai susitarti su Rusija dėl ekonominės ir politinės naudos. Bendros politikos trūkumas pažeidžia Vakarų valstybių galimybes taikyti bendrą diplomatinį spaudimą ir atsaką į Rusijos vykdomą politiką.

b) Potencialaus konflikto priešaušryje lėta NATO valstybių reakcija, dėl skirtingų politinių ir biurokratinių priežasčių galėtų tapti kliūtimi rengiant ir

vykdant karinį Alijanso atsaką į Rusijos agresiją.

c) Europos ekonominė priklausomybė nuo Rusijos energijos išteklių mažina europiečių diplomatinio atsako manevro lauką bei didina kaštus santykių su Rusija pablogėjimo atveju.

- **Karinis dėmuo.** R. Hookeris išskiria keletą Baltijos valstybių apginamumo trūkumų:

a) Autorius pabrėžia, jog Jungtinės Amerikos Valstijos per pastaruosius 30 metų savo pajėgas naudojo žemo intensyvumo konfliktuose, taip iš dalies prarasdamos gebėjimus kovoti prieš panašaus technologinio lygio priešininkus aukšto intensyvumo konflikte. Šiuo metu JAV pajėgos keičia savo strategiją ir taktiką kariauti ne prieš nekvalifikuotus sukilėlius ar teroristines organizacijas, bet prieš sofistikuotus priešininkus, kurie turi galimybę vykdyti multidimensinę karybą (oro, jūros, sausumos, interneto bei informacijos laukuose).

b) Atgrasymo mechanizmai rytiniame NATO flange yra vieni kerntinių Lietuvos nacionalinio saugumo prioritetų. Efektyvus atgrasymas yra

svarbiausias komponentas norint užkirsti kelią konfliktui, o konflikto atveju imtis reikiamo atsako. Tačiau šiuo metu esamos karinės ir diplomatinės atgrasymo priemonės yra nepakankamos, ir jas gyvybiškai svarbu nuolat didinti.

c) NATO kariniai pajėgumai Baltijos šalyse yra neproporcingai maži lyginant su Rusijos Vakarų karinės apygardos pajėgumais. Dėl šios priežasties regione susiformuoja akivaizdus galios disbalansas.

Rytinis NATO flangas yra viena aktualiausių saugumo problemų. Rusija ne kartą panaudojo jėgą prieš kaimynines valstybes, o Kremliaus neprognozuojamas elgesys skatina atsargiai vertinti ateities perspektyvas. Lietuva ir kitos Europos vidurio rytų valstybės turi palaikyti iniciatyvą didinti NATO diplomatinį ir karinį potencialą Baltijos regione, o tokios publikacijos reikšmingai prisideda prie trūkumų ir silpnųjų identifikavimo.

Richardo D. Hookerio, JR, „karo žaidimo“ publikacijas galite rasti čia:

- [How to Fight Russians](#)
- [Operation Baltic Fortress, 2016](#)
- [Major Theatre War: Russia Attacks the Baltic States](#)

